

Първа среща

Навярно и аз, като повечето българи, съм срещнал за първи път името Прага като хлапак в часовете по география, ала в паметта ми най-вече се е запечатала покрай Бай Ганьо и неговото гостуване у Иречека. Сигурно съм я виждал и на кино, защото като юноша не пропусках филм в поморийското читалище. Бяха ме впечатлили кулите ѝ. Тогава не знаех, че се наричат готически, а и че Прага е град на стоте кули.

Поглед към Вълтава, Карловия мост, Храдчани и „Свети Вит“

Пражки кули имаше и върху корицата на първия ми учебник по чешки – на руски език, единственият, който можеше тогава да се намери у нас. По онова време, средата на шейсетте, нямаше учебници по чешки на български език и аз бях щастлив, че го имам, тъй като колегите ми нямаха и такъв. Цялото ни обучение в Университета преминаваше в тебеширен метод, сиреч, влезе някой от преподавателите, изпише на няколко пъти цялата черна дъска и ние, двайсетината бъдещи бохемисти преписвахме ли, преписвахме написаното – в многото случаи – без

изобщо да му разбираме. Та именно като такива, почти неразбиращи бохемисти след първи курс, се озовахме една ранна юлска утрин на 1967 година в столицата на страната, чийто език ни се беше паднал да изучаваме като студенти Славянска филология. Тогава бе така – славянските езици в специалността се редуваха, всяка година различен, така че никой от нас не си бе избирал чешкия. Може би и затова не преливахме от обич към него и никак, ама никак не ни беше лесно. Повечето от колегите бяха оставени за есента, аз бях от малцината

Вацлавският площад

щастливци, прескочили с тройка! Неразбиращи и ошашавени! След дългото, уморително пътуване с влак през Югославия, Унгария и Словакия слязохме на гара, каквато също знаех само от чуждите филми – импозантна, с огромен стъклен купол! Леле-е! Къде ти у нас подобна красота?! Много по-късно щях да науча, че това е най-старата гара на Прага, където през 1845 година е пристигнал първият влак с две малки дървени вагончета, теглени от коне. Оттогава е сменила много имена, сега носи това на първия чехословашки президент Масарик. Още много, много неща ми е предстояло да науча за този магически град, който силно ще обикна и ще стане за мен и Татяна съдбовен. А от споменатата утрин е останало само чувството за истинско ошашавяне. Та как иначе? Редово провинциалистче, добиващо лека-полека самочувствие, че следва в столицата и познава София, се изправя пред красотата и внушителността, виждана единствено по филмите. И все като на кино – от всичко, което гледахме, което ни впечатляваше, до което се докосвахме. В странен унес, който по-късно щях да нарека „бирен“, защото наред с красотата и преживяванията, при всяко следващо гостуване в Прага от сутрин до вечер наливах в себе си от кехлибарената течност, към която

в България дори и не поглеждах. Като на сън – след толкова години, дори сега имам чувството, че едва ли не съм летял. Споменът ми от тази първа среща обаче е единствено емоционален. Детайли не помня. Та качихме се ние на някакъв трамвай (къде по-нов и по-елегантен от познатите ни дрънчащи сандъци по „Граф Игнатиев“), пътувахме почти час и там някъде, в покрайнините на града, слязохме и през зелен парк (ама в съвсем различно зелено, много по-наситено, по-свежо от нашенското) стигаме до общежитието, където се настанихме. Какво ти общежитие, направо хотел три звезди! Поне така твърдяха колегите, които познаваха сродното студентско съоръжение в кв. „Дървеница“. По двама в стая, с пухени завивки и възглавници, прибрани в голяма ракла между двете легла, и с радиоточка – кой като нас! Баните бяха в двата края на коридорите, и те просторни, лъскави. Не липсваха и кухни с най-необходима домакинска посуда, до която май ние така и не опряхме, защото по цял ден бяхме навън и вечер, уморени от дългото скитане из Прага, настървено се нахвърляхме на запасите си от майки и баби, които поглъщахме с помощта на най-евтината бира, купена в близкия гастроном (още не се бяха появили вездесъщите супермаркети!). Още

по-голямо и истинско бе настървението ни, когато се втурвахме да опитваме всичко онова, което чешките бюфети и евтини кръчми ни предлагаха.

Бяхме дошли уж на езикова практика, но програма и обучение нямаше никакви – съпровождащите ни непознати тогава за нас асистентки и проф. Розалия Ликова ни бяха оставили да си правим каквото си искаме. И ние си го правехме, ала до някакво усъвършенстване на скромния си чешки език така и не стигнахме. А и нямаше дори пред кого да демонстрираме скромните си завоевания от бъдещата си специалност. (Като изключим няколко заучени фрази, че сме българи, студенти, изучаващи чешки език и че не говорим много добре, които понякога се налагаше да отправим към любопитни чичковци от съседна маса в някоя кръчма, където оживено и естествено си приказвахме на български.) Имахме късмет една от нашите колежки да познава Прага, тъй като бе живяла няколко години там с родителите си, та тя пое ролята на наш екскурзовод, така да се каже. Така да се каже, защото имам чувството, че никой от нас тогава и не подозираше, че съществува и такава професия. А иначе само една година по-късно и аз, и някои други щяхме да я подхванем през ваканциите си в „Балкантурист“ и „Орбита“. И тръгнахме ние, двајсетина ентузиаста, да опознаваме Прага. Помня, че винаги дълго пътувахме с трамвая от Петршини, където се намираше общежитието ни „Na Větrníku“ до „Вацлавския площад“, че поглъщахме с очи всеки път всичко онова, което можеше да се види от прозореца. И че много внимавахме да не кажем „Я да мръднем...“ или „Мръдни малко...“, защото вече знаехме, че за чешките уши този толкова често използван наш подбудителен глагол звучи стряскащо и вулгарно. Слизахме на „Вацлавския площад“ и тръгнахме да обикаляме. Откъде сме минавали, какво сме видели, не помня. Ходех като омагьосан, очите ми шареха по фасадите на сгради, дворци и храмове в различни стилове и от различни епохи, за които тогава нищо не знаех. Стенописи, мозайки, скулптури, кули и кулички – не можех да им

се наситя. Ами витрините на магазините? Истинско изобилие, за което у нас се приказваше, че е на Запад. Сигурно сме били и на Карлов мост, но ръка върху бронзовия релеф от паметника на Ян Непомуцки не сме полагали, тази традиция щеше да дойде по-късно. Сигурно сме видели и прословутия астрономически часовник, защото в часовете по чешки език бяхме разглеждали текст с легендата за майстор Хануш, когото ослепили, за да не направи друг подобен. Не помня, не си спомням. Помня чехките по площада...?! Незабравима гледка, истинско пиршество за мъжките очи! По онова време бе популярна песента на една английска певица Сънди Шоу „Кукла на конци“. И както бе прието при предишния режим, харесваните чужди песни се пееха на нашия си език с нашенски текст. Така е било и в Чехословакия, но в случая най-интересното бе, че по тази песен се бе появила мода – младите девойки да ходят боси, с неизменните за времето мини полочки и да държат в ръцете си кукли. И представете си, вървите по „Вацлавака“ и насреща ви дефилират руси, синеоки, дългокоси, дългокраки красавици (за съжаление с недепилирани кълки!), с мини полочки и кукли в ръце! И не една и две, а десетки! Естествено, ние с колегите често зарязвахме нашите девойки и тръгнахме да си пълним очите с нова, екзотична за нас красота. Другите не искам да коментирам, но за мен – дотам. И не че не е имало грешни помисли, човешко е, ала къде ти – аз прясно женен, очакваш всеки ден да се появи на бял свят първа рожба, а и все още влюбен... Пак като в мъгла си спомням, че ходихме и на хълма Петршин, как като деца се забавлявахме в лабиринта с кривите огледала, били сме и на хълма Жижков, защото само от там имам една единствена снимка как всички сме изпонасядали по стълбите. Бяхме и на Храдчани, даже си мисля, че влизахме дори и в Испанската зала, ако не там, то някъде другаде, не помня, видяхме и короната с останалите царски атрибути на Карел IV (копия, разбира се, оригинала видях едва преди три години!). Беше ме впечатлила и Златната уличка, най-вече заради контраста – как се

бе сгушила край дворцовите палати като една Пепеляшка. Но най-незаметливо и не в мъгла съм запомнил кръчмите, най-вече две от тях – „U medvídků“ и „U Fleků“. Едва ли сме изпивали повече от две бири (откъде у бедни студенти в чужбина пари!), и то сигурно на гладен стомах, но потъвахме в една нова и завладяваща за нас бохемска атмосфера. С невероятна любезност от страна на чехите. Тъкмо по кръчмите, а и по магазините, докато дирехме дребни евтини подаръчета за близки и приятели (може ли нашенец да се върне от чужбина без армаган, та нали всички го гледат в ръцете!), се научихме по няколко пъти да поздравяваме, да благодарим, да се извиняваме. И продавачките, и сервитьорите тогава ми се струваха истински ангели – в сравнение с българските им подобия. Ала тогава, за сега да не говорим, достатъчно ги одумва цял свят в интернетата.

Ала пред кръчмите категоричен фаворит в спомените ми от онова лято и първата ми среща с Прага е закувалнята „Коруна“ в десния долен край на „Вацлавака“. Е, там вече всички се чувствахме като деца на панаир! И то не като на Международния в Пловдив, където само гледаш, а на истински, нашенски, вкусен панаир, дето можеш от всичко и да опиташ. Ако си мислите, че съм запомнил сградата на Националния музей или пък някоя друга като например сецесионната перла на хотел „Европа“, лъжете се, даже и не съм ги и забелязвал. На „Вацлавака“ единствено дългокраките чехкини с мини и кукли, и закувалнята „Коруна“.

Отдавна я няма, отнесоха я в небитието новите времена с „Макдоналдс“ и други сегашни предизвикателства от друг род. Какви ухания, какво разнообразие от супички, манджички, сладкиши, сандвичи! Ах, чешките сандвичи! Май най-радващото след Швейк, които чехите са дали на света! Ние, свикналите на филиите с посърнал салам и евтина лютеница, ахнахме! Кой бе виждал такава многоетажна красота за дребни пари и с толкова разнообразен вкус! Единственото, което и досега ми пречи, че не можах да измисля приличен начин как да се справям с тях.

Непременно под брадата си трябва да държиш съдинка, защото, захапеш ли го, половината пада. Наблюдавал съм и чехи как ги ядат – имат същия проблем. Не че не намерих решение, но не е особено прилично и не трябва никой да ме гледа. Защото отварям широко голяма лъвска уста и напъхвам там цялата тая вкусотия! Ала нито гледката е приятна, нито пък е лесно. Още по-труден е следващият ход, когато с издути до пръсване бузи и с усилие премятам в уста това кулинарно вълшебство и с бая зор го поглъщам. Добре че винаги под ръка в този неравен двубой е и най-добрата ми чешка помощница – халбата бира. Видяхте ли пак докъде стигнахме? До вкусовите наслади в спомените за любимата Прага. Вървете после и оспорвайте максимата, че любовта на мъжа минава през стомаха! Та така...

Васил Самоковлиев